

[B] **BONTE WOLK VAN KLEURRIJKE STEMMEN.
“LA SUPERBA” VAN ILJA LEONARD PFEIJFFER**

Vijf jaar geleden stapte Ilja Leonard Pfeijffer in Leiden op een zesdehandssportfiets. Doel: op dat ding in Rome belanden. Hij haalde het, en een jaar later verscheen een verslag van de reis in het boek *De filosofie van de heuvel*. Maar Rome mocht dan het eindpunt van zijn reis zijn geweest, zijn “ware” bestemming bleek Pfeijffer al een paar honderd kilometer eerder te hebben bereikt: Genua. Hij keerde er na zijn reis naar terug en bleef er wonen. Of zoals hij het in een recent interview met *NRC Handelsblad* uitlegde: “We zijn wel doorgefietst naar onze bestemming, maar bij aankomst verlangden we terug naar Genua – ik ben teruggegaan en nooit meer weggegaan. Ik was verliefd geworden op deze stad, op het labyrint van straatjes en steegjes dat ik van geen andere plaats ken.”

Die stad, Genua, heeft Pfeijffer nu vastgelegd en bewierookt in zijn nieuwste roman *La Superba*. Hij was klaar met zijn vorige woonplaats Leiden en met het “vaderland” in het algemeen, als we in elk geval voor het gemak even de “Ilja Leonard Pfeijffer” die in het boek centraal staat, gelijkshakelen met diens schepper. “In mijn vaderland heb ik mijn hele leven lang gemakkelijk en goed geleefd. Maar het was te gemakkelijk en te goed. (...) Ik viel bij wijze van spreken al in slaap voordat ik naar bed ging en werd zelfs in de tussentijd niet wakker. Ik kende alles al. Ik kende het verhaal al.”

Om een verhaal te slaan uit zijn nieuwe standplaats moet hij er verliefd op worden, zo meent hij, zodat er een begeerte in hem ontvlamt die ervoor zorgt dat hij alles van haar wil weten. Hier verwerkt hij het eerste (dunne) rode lijntje in zijn boek, door te beschrijven hoe hij op straat een vrouwenbeen aantreft dat hij vervolgens mee naar huis neemt. Slechts een been dus, en geen compleet vrouwenlijf, omdat dat veel meer tot de verbeelding spreekt. De rest van de vrouw verzint hij er wel bij.

In zijn poging grip te krijgen op *La Superba*, zoals de bijnaam van Genua luidt, is Pfeijffer in het begin van het boek nog wat onwennig. Hij voelt zich verwant met de toeristen die verkrampt de stad verkennen. Maar wanneer hij eenmaal in een strak gesneden Italiaans kostuum en met een dure panamahoed op de Genuese terrassen zit, neemt hij

voor het eerst afstand van ze. Dat resulteert in geestige observaties, omdat hij zich voor die roomblanke noorderlingen begint te schamen vanwege hun onaangepaste gedrag. En vanwege hun kleding. Hier observeert hij een Duitser: “In de wijk Pré, waar Rashid woont met de rest van Afrika, geeft elke kansloze illegaal de eerste zestig euro die hij verdient uit aan een nep-Rolux met imitatie-diamanten om er in Europa om te beginnen een beetje fatsoenlijk bij te lopen, en daar zaten de erfgenamen van het wirtschaftswunder in hun ondergoed.”

Komisch dus, maar Pfeijffers toon kan niet altijd, zeker niet aan het begin van de roman, op de grinnikende instemming van de lezer rekenen. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de gezwollenheid van zijn stijl in combinatie met de verlekkeerde indruk die Genua op hem maakt. Ware de lezer Pfeijffers minnares, dan kon deze wel wat meer voorspel gebruiken, want de schrijver komt nogal met de deur in huis vallen. Wat ook niet bijdraagt aan de intimiteit tussen de lezer en het proza is dat Pfeijffer zo duidelijk toenadering zoekt. Hij spreekt de lezer aan met “mijn vriend” of “waarde vriend”, terwijl die bij wijze van spreken nog maar net in z’n ondergoed op een van de Genuese terrasjes is aangeschoven.

Het gevonden vrouwenbeen is een van de rode lijntjes van *La Superba*, de belofte ooit nog een roman over zijn Italiaanse bevindingen te schrijven is een ander. Pfeijffer de verteller krijgt zo ongeveer een appelflauwte als hij Genua in woorden vat, maar “hoe kan ik ooit geloofwaardig maken dat een stad mij gelukkig maakt?” Het literaire grapje van *La Superba* is dat er iemand aan het woord komt die zijn twijfels uit over het schrijven van een roman *terwijl* hij er een schrijft.

Dat is zeker geen nieuwe greep, en *La Superba* moet het dan ook zeker niet hebben van een groot nieuw inzicht dat onze beschouwing van literatuur verandert, hoe stijlvol Pfeijffer zijn standpunten ook etaleert. De roman krijgt op die momenten het ergerlijke educatieve karakter dat bijvoorbeeld een boek als *HhhH* van Laurent Binet ook zo aankleeft.

Maar het moet gezegd dat *La Superba* steeds charmanter wordt. “Pfeijffer” verdwijnt naar de achtergrond en de Genuezen zelf nemen zijn plaats achter het spreekgestoelte over. Er ontstaat een bonte wolk van kleurrijke stemmen, met name doordat er vooral randfiguren ten tonele worden gevoerd. Vluchtelingen, alcoholisten, travestieten. Hun verhalen, en vooral hun beweegredenen om hun leven een bepaalde richting op te sturen, blijken allemaal gestut door ficties. De Afrikaan die Europa



Genua, bijgenaamd *La Superba*.

voorgespiegeld kreeg als een land van melk en honing en daardoor in een wankel bootje stapte, de Brit die zijn hele glans in Genua aan zijn sappige broodje-aapverhalen te danken heeft. Een originele tweetrapsraket in *La Superba* is dat ook die ficties weer door Pfeijffer met milde hand bespot worden. Zo pareert de Afrikaanse vluchteling een vraag van Pfeijffer met de volgende opmerking: “Maar Ilja, ben jij nou zo dom of ben ik nou zo slim?” Een beetje lezer (of voetballiefhebber) realiseert zich dan dat een vluchteling nooit zoiets zou zeggen, omdat Louis van Gaal al sinds jaar en dag het patent op die quote heeft.

Op de zwakste momenten is *La Superba* niet veel meer dan een boek van een goedgebekte *émigré* die niet alles wat hij wilde zeggen op een briefkaart kwijt kon. Op de beste momenten kom je tot de ontdekking dat al die babbelaars veel meer met elkaar gemeen hebben dan ze denken. Er bestaat samengang tussen hen, maar ze weten het niet.

SEBASTIAAN KORT

IILJA LEONARD PFEIJFFER, *La Superba*. De Arbeiderspers, Amsterdam, 2013, 348 p.
